

Editörün Notu: Sitemiz yazarlarından İbrahim Sâlik'in, Wilhelm Weitling şahsında din, idealizm, bilim ve insanlığın kurtuluşu üzerine kaleme aldığı makaleyi okurlarımızla paylaşıyoruz.

Almanya'nın Magdeburg kentinde doğan Wilhelm Weitling, 48 kuşağı olarak da bilinen Avrupa'daki devrimci dalganın içerisindeydi, daha sonra Amerika'ya giderek burada şimdiki Iowa eyaletinde Communia olarak bilinen başarısız bir komün denemesinin akabinde sosyal reform savaşımını bırakacak ve astronomi gibi çeşitli alanlara yoğunlaşacaktı. Peki komünizm biliminin gelişimi öncesinde Grrachus Babeouf, çileci Hristiyanlık öğretisi, dayanışmacı toplumsal yapı, Blanquist devrimcilik gibi pek çok farklı doktrin ile eklektik bir teori ortaya atan Weitling neden bu yazının konusu oluyor? 2017 yılında Raoul Peck'in yönettiği Genç Karl Marx filmi, dönemi için önemli olan ancak daha sonra yaşanan deneyimler ile rafa kaldırılan polemiklerden bir tanesine daha değiniyordu. Marx'ın meşhur bir şekilde artık dayanamayarak masaya yumruğunu vurduğu ve "Cehalet daha şimdiye kadar asla kimseye fayda sağlamamıştır" diyerek bitirdiği bu polemik aslında, döneminde Marx-Engels'in diğer entelektüeller ile yürüttükleri önemli tartışmalardan başka bir tanesi olmanın yanı sıra bu aynı zamanda uzun yıllardır Marksist mücadelenin ayağına pranga olmuş ve olmaya devam eden pek çok problemlili yaklaşımın da örneklerinden bir tanesiydi. Bundan haftalar önce bir dostumla yaptığım tartışmada kendisi bana Bakunin, Proudhon gibi teorisyenlere karşı yönelttiğim sert eleştirilerin akabinde "Sence de biraz abartmıyor musun? Sonuçta artık bu insanların çizgilerini takip eden kaç örgüt kaç organizasyon kaldı?" gibisinden bir şey söylemişti. Şüphesiz haklılık payı olmakla beraber bu dostum, Marksist hareketin farklı katmanlarına sirayet etmiş bu problemlili düşüncelerin mücadelemize vurduğu prangaların farkında değildi... Nitekim şimdiye kadar karşılaşmadığım gibi karşılaşacağımı da sanmadığım bir "Weitlingçi" akım görmedim veyahut Carl Wittke gibi tek tük insanların yaptıkları akademik çalışmalar dışında entelijansiya arasında da gündeme geldiğini görmüş değilim ancak Wilhelm Weitgling daha önce de söylediğim üzere ana hatlarıyla bir değil birden fazla problemlili yaklaşımın vücut bulmuş haliydi.

Bunları ana hatlarıyla çerçevelemek gerekirse, din-Marksizm ilişkisi, bir bilim olarak Marksizm ve benim tabirimle "idealizmin dipsiz bataklığı" olarak çerçeveleyebiliriz. Weitling'in farklı şekillerde savunularını yapan güruh da dahil olmak üzere daha sonra entelektüel zeminde Karl Popper'ın¹ ve Ajith'in² doktrininde zuhur bulacak olan "Marksizmin bir bilim olarak reddiyesi" nosyonuna dair farklı yaklaşımlar vardı. Popper ve Ajith bu işi gerçekten de entelektüel bir zemine dayamış ve de gerçekten de üstünde çalışılması gereken teorik bir zemin vermişlerdi, nitekim bu çalışma ve bu reddiyenin sağlam bir şekilde eleştirisi ve çürütülmesi gerek Bob Avakian tarafından³ gerekse de Ajith

Geçmişin Tortusunun Bir Portresi adlı çalışmada yeni komünizmin taraftarları olan İshak Baran ve KJA tarafından yapılmışlardı, niyetim bu konulardan ziyade Weitling'in savunusu çerçevesinde gerçekleştirilen ucuz bir polemik olarak görebileceğimiz ama üzücü bir şekilde farklı çevrelere sirayet etmiş olan başka bir anlayışı irdelemek. Bu yaklaşıma göre bilimsel sosyalizm, bir bilim olarak komünizm ifadeleri Marx-Engels tarafından "stratejik" olarak kullanılmışlardı, aslında Marx ve Engels'in amacı daha ziyade entelektüel rakiplerini bertaraf etmektir, daha sonra bilim yaklaşımı devrimci teoriye tam anlamıyla sirayet edecek, Weitling'in ismi karalanacak, karikatürize edilecekti. Yine bu güruha göre bu anlayış Peck'in yönettiği filme de sirayet etmişti. Bu anlayışın farklı biçimlerde ideolojik bir tasavvurunu sunan *Birikim* dergisi ve onun "çevresi" olarak değerlendirebileceğimiz pek çok entelektüelden bir tanesi olan Mete Tunçay, aynı dergiye 2013 yılında yazdığı bir yazıda marksizmin "bilimsellik" iddiasından kurtulması gerektiğini çünkü zaten aslında Almanca'da wissenschaftlich kelimesinin "bilgisel" anlamına geldiğini ve dolayısıyla bu kelimeye "fenni" anlamının yüklenerek doğa bilimlerinin de kapsanmasının hatalı olduğunu söyleyerek, bir adım daha ileriye gitmiş ve Marksizmin bilimsellik iddiasını, ortaçağ Skolastiğinin ilahiyatı, felsefe ile buluşturma çabasına benzeterek abes diyebileceğimiz bir analogi kurmuştur. (bkz. *Birikim*, sayı 288, Nisan 2013)

Yine Tunçay'a göre sosyalizm bizim değer tercihlerimize dayanmakta ve bilimsel bir determinizmle sosyalist bir düzenin kendiliğinden geleceğinin mümkün olmadığını söylemektedir. Teleoloji ve bilimsel determinizm, ikisi de marksizmin tali hataları içerisinde mevzilenmiş olsalar dahi bu ikisinin farklarını entelijansiyadan birinin birbirine karıştırması ve Marksizmi bu şekilde tahrif edebiliyor olması bir hayli rahatsız edicidir. Şimdi burada bu tali hatalara giriş niteliğinde birer açıklama yapmakta ve de bir paragraf açmakta fayda var, *Devrime ve Devrimin Epistemoloji ile Yöntemin Temel Meseleleriyle İlişkisine Dair Stratejik Yaklaşım* adlı çalışmasında Avakian bu meselelere değinir, yani "Komünizm hedefi salt bir hedeften mi ibarettir?" tarihin "zorunlu" olarak geleceği bir evre midir veyahut yadsımanın yadsıması şeklinde son tahlilde dünya "ister istemez", "kesinlikle" komünizme mi varacaktır şeklindeki teleolojik yaklaşımla ilgilenir. Nitekim bu tali yönelim bir bilim olarak komünizmi, yeni komünizmden önce en ileri haline taşıyan Mao'da dahil olmak üzere bütün komünist önderlerde bulunmaktaydı. O halde şimdi ilk soruya geri dönelim yani salt bir hedef midir sorusuna. Tabii ki değildir, çünkü burada bu hedefin kendisi maddi gerçekliğin ve onun çelişik doğasının bilimsel bir analizine dayanmaktadır. Şimdi burada bir mesele daha var, Bob Avakian'ın ısrarla vurguladığı ve tam da bu tali yönelimler ile ilgili olan üç maddenin birbirileriyle olan diyalektik ilişkisi ve bizlerin bunlara bilimsel bir temelde yaklaşma zorunluluğumuz olması; bunlar sırasıyla: komünizmin imkanı, arzulanabilirliği ve zorunluluk noktalarıdır. Burada çok yoğunlaşmış bir biçimde ve tekrar ediyorum, Avakian'ın devamlı olarak üzerinde durduğu üzere bu üç olguyu anlamının, gerçek anlamda

kavramanın temelinde tam da maddi gerçekliğin, onun çelişikliğinin, bu çelişikliğin neden olduğu hareket, dinamikler ve dönüşümün ve bu bağlamda, nihayetinde dünya çapında komünizme geçişle sonuçlanacak bir devrim hedefini gerçek kılmanın analizi yatmaktadır. Buradaki kritik olan nokta yani bu üç olgunun birbirleriyle ve maddi gerçeklik ile olan ilişkilerinin doğru anlaşılması, örneğin buradaki zorunluluğun bir çeşit "doğa yasası" olmaması, determinist bir tarih anlayışının sonucu olmaması tam aksine dünyanın radikal bir şekilde değiştirilmesi noktasında bu sistemin reforme edilemeyeceğine bunun, bu sistemin alaşağı edilmesi ve bunun ancak komünist bir devrimle olabileceğinin zorunluluğudur. Yazının ilerleyen bölümlerinde marksizmin bir bilim olarak şekillenişine değineceğim. Aksi yöndeki "değerler" çatışmalarının, veyahut bir başka biçimde şekillenen her türlü rölativist siyasi anlayışın yaratacağı "güçlü olan haklıdır" problemleri başka bir yazının konusu olmakla beraber, okuru Bob Avakian'ın Yeni Komünizm kitabını veya Karl Popper eleştirisini okumak için bir çağrıda bulunuyorum.) Bu düşüncenin aslında başka farklı formasyonları da yok değil. "Aydınlanmacı Marksizm", "aydınlanmadan kopamayan Marksizm" gibi düşünceler, Marx'ın idealizmden kopuşunu reddeden düşünceler, eşitlik kavramlarını Descartesçi kartezyende arayan düşünceler, postmodernistlerin "aydınlanmanın devamı olarak Marksizm" gibi düşünceler genel olarak eklektik bir biçimde "sol" cenahın içerisinde bulunduğu ve gittikçe daha da derine saplandıkları bir bataklık. Süsleyip püsleyip yine aynı şekilde servis ettikleri dogmatizmlerinin Aydınlanma ve entelektüeller ile olan eklektik ilişkisi ayrıca bir yazı gerektirecek olsa da okur bu yazı da bu problemlere yönelik bazı vurgulamalarla karşılaşacaktır.

Weitling'in Komünizm Anlayışı ve Hristiyan Teolojisi

Weitling'in *Fakir Günahkarların Hakikati, Olduğu ve Olması Gerektiği Gibi İnsan Irkı* ve de *Harmoni ve Özgürlüğün Garantileri* kitaplarına bakacak olursa kendisinin komünizm anlayışını da yakalamış oluruz. Öncelikle gözümüze çarpacak olan idealizmin dipsiz bataklığında çırpınan, diyalektik materyalizmin kopuşunu, Marx'ın atılımını ve en önemlisi alt yapı ve üst yapı arasındaki ilişkiyi anlayamamış bir hayalperest vardır karşımızda. Weitling insanlığın mutluluğunun ve tatminini istiyordu ve en temelde de bunun olabilmesi için herkesin eşit olduğu bir sistem tahayyül ediyordu. Ancak Weitling'e göre komünist toplum, arzular ve "iyiyi üreten amaçlar" arasındaki harmoniydi ve bu harmoninin kurulamayışı bütün "kötülüklerin" kaynağıydı. Aynı zamanda insanlarda "varolan" arzuların ve bu arzuların entelektüel ve de mekanik emek ile arasında bir "denge (balance)" kurulabilmesi için Weitling'in hayalindeki komünist toplumun kurulabilmesi gerekiyordu. Aslında bu harmoni ve denge meselesi, arzular ve *raison (akıl)* arasındaki ilişkinin harmonisi, "iyiyi üreten amaçlar", "kötülüklerin" kaynağı meseleleri çok da yeni sayılmazdı. Nitekim Aristotelesçi külliyyatın Latince çevirileri inanç ve *raison* arasındaki ilişkinin tekrar

masaya yatırılmasını gerektirmiş, *modus vivendinin* sarsılmasıyla beraber tekrardan bir "harmoni" arayışına girilmişti. Aquinalı Tomas'ın felsefesi Aristoteles'in, İbn-i Sinacı tarzda bir yorumu ve Fransisken tendansıyla birlikte Yunan felsefesini reddetmiş ve yeni *modus vivendi* inanç ve felsefe arasında kurulmuştu. Bunun yıkılabilmesi içinse yeni fiziğin gündeme gelmesi gerekecekti. Latin felsefesi aslında Seneca'dan beri bu meselelerle ilgileniyordu. Özellikle Aquinalı Tomas iyi ve kötünün harmonisinin olması gereken dünya ile pek yakında ilgilenmişti. Öte taraftan Weitling buradan bir eşitlik yakalamak isterken, Hristiyan felsefesinde bu "ekonomik eşitlik" yoktu. Nitekim özellikle Tommaso için iyi ve kötü bir arada olmalıydı ve Tommaso tabii ki burada İncil'e dayanmak zorundaydı. İyi ve kötü beraber varolmalıydı çünkü ancak bu şekilde iyiyi, kötüden ve sahteyi, gerçekten ayırt edebilirdik.

"Ya ağacı iyi, meyvesini de iyi sayın; ya da ağacı kötü, meyvesini de kötü sayın. Çünkü her ağaç meyvesinden tanınır. Sizi engerekler soyu! Kötü olan sizler nasıl iyi sözler söyleyebilirsiniz? Çünkü ağız yürekten taşanı söyler. İyi insan içindeki iyilik hazinesinden iyilik, kötü insan içindeki kötülük hazinesinden kötülük çıkarır." (Luk 6:43-45) ve de *"Dikenli bitkilerden üzüm, devedikenlerinden incir toplanabilir mi? Bunun gibi, her iyi ağaç iyi meyve verir, kötü ağaç ise kötü meyve verir. İyi ağaç kötü meyve, kötü ağaç da iyi meyve veremez. İyi meyve vermeyen her ağaç kesilip ateşe atılır. Böylece sahte peygamberleri meyvelerinden tanıyacaksınız."*(Luk. 6 :43-45) Yine Hristiyan felsefesinde iyiliğin tohumları tarlaya yani dünyaya insanoğlu tarafından ekilecekti, kötülüğün tohumlarını veren ise iblis idi dolayısıyla harmoniyi kuracak olan O'ydu. Tabii İncil'de bunu iblisin çocuklarını, kötülerini fırına atarak yapıyor olsa da nitekim meselemiz baki ! Tabii şunu da belirtmekte fayda var, Weitling, İsviçre'de tutuklanmasına neden olan kitabıyla ilgili suçlamalarda, İsa'yı komünist ve Meryem'in gayrimeşru çocuğu olarak görmekte vardı. Gerçekten de Weitling'in proto-komünist argümanları ve "devrime" giden yoldaki aceleciliğinde bunu yaparken radikal Hristiyanlar ve liberal Katoliklerle eski mahkumlardan oluşan bir ordu kurma fikrinde⁴, apokaliptik bir mesihçi anlayış, İkinci Uyanışçılık göze çarpar. Weitling'in harmonisinin amaçladığı "komünizm" anlayışı ise son tahlilde Hristiyan teolojisindeki Adem ve Havva'nın yere düşmeden önceki saflıktaki dünya mitidir. Çünkü o zaman ilk günah işlenmiş, arzular ve de iyiyi üreten amaçlar arasındaki harmoni doğal olarak bozulmuştu. Weitling'in kendisi komünizm ile ilgili olarak şöyle demiştir : "Komünizm, tanrının hükümdarlığı kadar güçlü ve kaçınılmaz olacak, ve aynı zamanda demokratik özyönetimin mükemmel bir uygulayıcısı olacak ki insanlar hüküm süren tam bir harmoni sayesinde bir yöneticinin dahi olduğuna inanmayacaklar."⁵

Evet bu bizim arzuladığımız komünist toplumdan biraz farklı ! Ve yine Weitling, Marx ve Engels'in insanlar arasındaki eşitsizliklerin köküne inmek ve bunun üretim ilişkileri, üretilen

artı-değer vb ile olan ilişkilerini anlayabilmek için kullandıkları tarihsel materyalizmin aksine Weitling meseleyi harmonide ve bireyler arasındaki ihtilaflarda görüyordu. 1847 yılında yayınladığı *Fakir Günahkarların Hakikati*, kitabında da Weitling komünizmin kökenini Hristiyanlığa inerek bulmaya çalışıyordu. Weitling bireyler arasındaki eşitsizlikleri görüyordu, ona göre insanlar entelektüel açıdan, duygusal açıdanda ve pek çok başka alanda da eşit değildi ve Weitling buradan bu ihtilaflardan hem sorunun kaynağını hem de gelişmenin(progress) ana nedenini bulmuştu. Weitling "komünizmi" bu ikisi arasındaki dengeyi sağlayabilmek, güçlerini eşit bir şekilde kullanabilmek için istiyordu. Ve tabii ki başarmak istediği toplumun ekonomik açıdan özgürleşmezse politik ajandayı ilerletemeyeceğinin farkındaydı. Tabii yazdığı anayasalarda (Weitling pek çok sayıda anayasa taslağı kaleme almıştı) toplumun emeğin eşit dağılımı ve eşit tüketimi çerçevesinde yaşadığı bir toplum tahayyül etmişti. Bu anayasayı burada yeterince incelemeye vaktimiz olmamakla birlikte Weitling, imrenmenin yok olacağı dolayısıyla herkesin keyifle çalışacağı ve efektifliğin yüzde üç yüz artacağını yazıyordu... Alt yapı ve üst yapı arasındaki ilişki Mao'da bile bu kadar kuvvetli dile getirilmemişti (!) Büyük ölçüde tüm özel mülkiyetlerin ve şahsi mülkiyetlerin olmadığı, kooperatif ekonomik yapılanmanın olduğu bu ütöpik toplumda dikkat çeken naçizane şey ise kanımca bu ütopyanın administratif organıdır. Nitekim Weitling, onlarca bürokratik kurumun başın Trio dediği bir liderlik koyar ve onun için bu liderlik, Plato'nun filozof-kralı gibidir. Çünkü Weitling mülkiyeti komünal olarak tahayyül etmesine rağmen, "dehanın", "aklın (raison)" ve de "üstün yeteneğin" bunlardan kopuk olduğunu düşünmektedir. En hafifletilmiş tabiriyle söylemek gerekirse Weitling üretim ilişkileri ve üstyapı bağlantısını anlamada fena halde sınıfta kalmıştır ! Komünist Manifesto'da Marx ve Engels'in yazdıkları gibi : *"Hristiyan çileciliğine sosyalist bir renk vermekten daha kolay şey yoktur. Hristiyanlık özel mülkiyete karşı, evliliğe karşı, devlete karşı çıkmamış mıdır? Bunların yerine yardımseverliği ve yoksulluğu, evlenmemeyi ve nefse eza etmeyi, manastır sosyalizmi, rahibin, aristokratın kin dolu kıskançlığını takdis ettiği kutsal sudan başka bir şey değildir."*⁶

Pek tabii Weitling toplumdaki eşitsizlikleri görebiliyordu ama ne kapitalizmin gelişimini, oluşumunu ne de ekonomi-politiğini anlıyordu. Duygulara ve kalplere hitap etmek istemişti, nitekim bunbaşarmıştı da, kayda değer bir kitlesi vardı, proleterler arasında bir figürdü. Ancak Weitling temelde çok büyük hatayı insan ruhu fenomeninde yapmış, insanın doğuşundan itibaren "iyi" olduğunu ve kendini feda etme potansiyeli olduğunu düşünmüştü, Weitling'e göre verili bir insan doğası vardı, ve bununla da kalmıyordu bu feda ve "iyiye" dayanan doğayı açığa çıkarmanın ahlak ve din olduğunu düşünmüştü. Ve istediği "komünizme" ulaşmak için dini kullanmak istemişti ki böylece iyi yürekli Hristiyanlara layık eşit bir hayat sürülebilirdi, insanlar karanlıktan çıkabilirdi. Ancak Engels'in Anti Dühring'de yazmış olduğu şu cümlelerin doğruluğu, Weitling'in hayalperestliğinden ziyade realiteye

tekabül etmektedir :

“Hristiyanlık, bütün insanlar arasında yalnızca bir eşitlikten, kendi köleler ve ezilenler dini olma niteliğine tastamam uygun düşen eşit ilk günah eşitliğinden başka bir eşitlik tanımadı.”⁷ Ancak dinin toplumsal olarak böyle bir konumu olduğunu, buna benzer bir yerinin olduğunu sadece Weitling anlamamıştı. Aynı şekilde Feurbach’tan, Marx’a kadar bu konu açıklığa kavuşmuştu. Ancak Feurbach’ın ve Weitling’in aksine, Marx “dinsel duygunun” veya “dinsel özün” aslında kendisinin bir toplumsal ürün olduğunu ve tahlil ettiği soyut bireyin, belirli bir toplumsal biçime ait olduğunu görmüştü. Bunu basit bir insan özüne, bireylerin kendiliğinden bir şekilde doğalarında bulunan bir soyutlama olmadığını saptamıştı.⁸ Burada değinilmesi gereken iki mesele var, günümüzde bunların ikisiylede karşı karşıyayız. Bir tanesi ayağımızdaki en temel prangalardan kendiliğindencilik ile ilgili. Bir taraftan Weitling gibi “radikallerin”, Marx’ın Manifestoda ki tabiriyle manastır sosyalizmlerini Türkiye “solunda” da görebilmek gerekiyor. Bugün-hayır örgütlenme amaçlı değil- yapılan cemevi sosyalizmi, cami sosyalizminin bundan kültürel ve coğrafi farklılıklar dışında farkı olmadığını görmek, son tahlilde bütün zincirlerinden kurtulmuş bir dünyaya duyduğumuz arzunun, 4Bütünler doğrultusunda verilmesi gereken kararlı mücadelenin önünde bir engeldir. Burada altının çizilmesi gereken şey ise, dine inanan insanların bu harekete katılamayacakları değildir. Tıpkı Bob Avakian’ın da söylediği gibi,

Vaizlerle de olduğu kadar herkesle baskıya ve adaletsizliğe karşı mücadele de birleşmek önemli ve gereklidir. Ayrıca devrime ilgi duyan ve hala dini görüşleri olan insanlarda kabul edilir ve mücadeleye dahil olurlar. Aynı zamanda da insanları tutarlı bilimsel bir yaklaşıma kazandırmak için bir mücadele de gereklidir, böylece insanlar tanrının olmadığını ve sözde bir tanrıya inanmanın ve onu ezilmiş insanlığın kurtarıcısı olarak görmenin gerçek bir çözüme ulaştıramayacağını ve nihai olarak insanları bu merhametsiz sistemin “merhametine” bırakacağını anlasınlar. Pek çok dindar insan bilimin sonuçlarını kabul ettiklerini söylerler (en azından çoğunu), ancak aynı zamanda bilimin sınırları olduğunu ve bilimden daha yüce bir şeyin var olduğunu söylerler, “inancın”. Ancak “inanç”, şeylere inanmak, kanıtların, incelenerek gerçekliği göstermesi sonucu, ve bu sonuçların maddi dünyada denenmeleri sonucu doğru olmazlar⁹ Bizim bugün gözlemlediğimiz durum maalesef bu durumun tam tersidir, geçmişte Şafak revizyonistlerinin ellerinden düşürmediği “Sol’ Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı” bugün “solun” başka cenahlarının elinde mundar olmakta, kendiliğindencilik, din güzellemeleri, mitolojiler yani kısacası prangalar insanlığın kurtuluşunun önündeki engeller oldukları gibi kabul edilmektedir. Şimdi gelin şu kalpsiz dünyanın kalbi din mefhumuna bir bakalım. Öncelikle okur beni mazur görsün, bu cümlenin birebir geçtiği biraz uzun bir alıntı yapacağım:

“Dinsel açlık, bir yandan gerçek açlığın dışavurumu, bir yandan da gerçek açlığa karşı protestodur. Yaratığı bunaltan içli bir ezgi olan din, tinin dışlandığı toplumsal koşulların tini, kalbi olmayan bir dünyanın ruhudur. O, halkların afyonudur. (Sie ist das Opium des Volks.)

Dini, halkın bu aldatıcı mutluluğunu ortadan kaldırmak, halkın gerçek mutluluğunu istemektir. Onun durumu konusunda yanılısamalardan vazgeçmesini istemektir. Öyleyse dinin eleştirisi, tohum olarak halesi din olan bu gözyaşları vadisinin eleştirisidir. Eleştiri, zincirlerin üstünü örten imgesel çiçeklerin yapraklarını yoldu ; bunu, insanı imgelem gücü olmayan, umudu kıran zincirler taşıması için değil, zincirlerini atması ve yaşamın çiçeklerini derlemesi için yaptı. Dinin eleştirisi, insanın yanılısamadan kurtulmuş ve akıl çağına gelmiş bir insan olarak kendi gerçekliğini düşünmesi, kendi gerçekliğini etkilemesi, onu biçimlendirmesi için, kendi çevresinde dönmesi için insanı yanılısamadan kurtarır. Din, insan kendi çevresinde dönmediği sürece, insanın çevresinde dönen yanılısamalı güneşten başka bir şey değildir.

Öyleyse tarihin görevi, gerçekliğin ötesindeki dünya bir kez ortadan kalktıktan sonra, bu dünyanın gerçekliğini kurmaktır.¹⁰

Komünizmin Temelleri ve Bir Bilim Olarak Komünizm

Öyleyse şimdi incelenmesi gereken mesele komünizmin dini veyahut akıl dışı, aşkın bir temelinin olmadığı gayet maddi bir temelinin olduğu ve ne olup ne olmadığı meselesine bir giriş yapalım. Engels bu süreci gayet iyi açıklamıştır, o Ütopyadan Bilime Sosyalizmin Gelişimi ve Anti Dühring’de bütün bu süreci, komünizmin bir bilim olarak gelişmesinin sürecini bütün bir kronolojide anlatır ve ekler, *“Bu iki büyük keşfi, hem materyalist tarih kavrayışını hem de kapitalist üretimin sırrının artık değer aracılığıyla açığa çıkarılmasını Marx’a borçluyuz. Bunlarla birlikte sosyalizm bir bilim oldu ; şimdi ilk yapılması gereken şey, tüm ayrıntıları üzerinde çalışarak onu geliştirmektir.”*¹¹ Nitekim komünizm bilimi en basit tabiriyle hakikati anlamak ve değiştirmenin bilimidir, öznesi de toplumdur. Bir bilimin temeli de tabii ki din veya çeşitli ahlaki değer mefhumları değildir. Bilimin maddi temeli vardır. Yanlışlanabilir olmalıdır ve objektif realiteye tekabül etmelidir. Ne dünyanın düz olduğu ne de öküzün boynuzları üzerinde olduğu, hayır bunlar şeyleri olduğu gibi anlamamak, kabullenmemek, kitlelerin dünyayı olduğu haliyle anlamasının ve değiştirmesinin önündeki engellerdir. Tıpkı Weitling gibi, özellikle de İbrahimi dinlerin feodal tutkularından komünist düşünceler yaratmaya çalışmak pek kolay ama bir o kadar da abestir. Nitekim komünizmin kendisinin tarih sahnesinde ortaya çıkışı da maddi temelleri olan bir şeydir, tamamen rastlantısal değildir, önceden çizilmişliğinin aksine toplumun ve dünyanın bugün geldiği durum rastlantısallık ve gereklilik arasındaki süregiden diyalektik

ilişkinin bir ürünüdür. Ve evet “...bir bağlamda kaza eseri olan şeyin başka bir bağlamda gereklilik olduğu (bunun tersinin de geçerli olduğu) yolundaki daimi gerçek vardır ; ve hiçbir şey önceden belirlenmiş ya da ortaya çıktığı gibi ortaya çıkmak zorunda olmamasına rağmen, tüm bu süreçte etkili olan belirli altta yatan nedenler ve güçler vardır. Esasen dinsel olan tüm bu anlayışları isteyerek ve kararlılıkla bir yana bırakmalı ve memnuniyetle reddetmeliyiz ; dinsel zihniyeti komünist hareketin içinden olduğu kadar eninde sonunda bir bütün olarak toplumun içinden de sökülmeliyiz-ama özellikle şu anda kendi saflarımızda bu eğilimlerle mücadele etmeliyiz.”¹²

Sonuç Olarak

Sonuç olarak yazımızın başında da belirttiğimiz üzere Weitling’in düşünceleri, yani en basit haliyle bunu tek bir çelişki olarak söylemek gerekirse, “tanrının sol eli” anlayışı yani aslında Tanrı’nın hem bir sol hem de bir sağ eli olduğu anlayışının, bu sol elin çeşitli pozitif unsurlara delalet etmesi; şefkatli, sevgi dolu, adaletli, yoksullarla ilgilenen tanrı öteki tarafta ise; kin ve gazap dolu, baskıcı tanrı anlayışıyla karşı karşıya gelmekteyiz. Burada kritik öneme sahip olan nokta aslında böyle bir şeyin varolmadığıdır, bunun objektif olarak iyi bir örneği Kuranda geçen “Mülk Allahın’dır” şeklindeki anlayışın hem “anti-kapitalist” olduğunu söyleyen din ve çeşitli “sol” anlayışlar ile bağlantılar kurmaya çalışan eklektik anlayışın yanında, siyasal İslam’ın da bu söylemi rahatlıkla kullanabilmesi, Erdoğan’ın “vahşi kapitalizme” karşı savaş açabilmesi, Siyasal İslam’ın, oryantalist düşünceye taş çıkartacak şekilde kalkınmacı, ilerlemeci bir retorikle bütünleşebilmesi bunun iyi bir örneğidir. Bunu basit bir şekilde Erdoğan’ın “popülist” diline indirgemek, en basit tabiriyle siyasal İslam’ı anlayamamak veyahut tekrar eden bir şekilde “Weitlingci” anlayışın kucağına düşmektir. Bu

yaklaşım, Bob Avakian’ın *Tüm Tanrılardan Kurtulun* adlı eserinde adlandırdığı “açık büfe” anlayışıdır. Şimdi bunu biraz daha irdeleyelim. Öncelikle bu “açık büfeci” anlayış özellikle de “anti-kapitalist” (her ne demekse?) dindar (herhangi bir din olabilir) bir çevrede bariz bir şekilde dinde, Tanrı’nın, Allah’ın ya da adını ne koyarsanız koyun aşkın bir gücün söylemlerinde, yazınlarında metafizik keskin bir çizgi çeker. İşte bu “metafizik” diyebileceğimiz keskin çizgi, realitede tanrının sol veya sağ eli olarak zuhur bulur. Yani bir yandan ebeveynlerine karşı gelen çocukların taşlanabileceğinden bahseden bir kitaptan, İsa’nın yoksullara nasıl yardım ettiğine, ne kadar da zenginlik karşıtı olduğuna dair bir söyleme geçen- evet ikisi de aynı kitapta bulunabilir- bu retoriğin iki farklı problemi vardır. Birincisi apaçıktır ki, görüleni görünmez kılmaya çalışmakta yani işte tam da bu noktada, market alışverişi yapar gibi, bir paket ondan bir paket bundan demekte, Tanrı’nın kelamının istediği bölümünü kullanmaktadır, bu zaten başlı başına kendisiyle de çelişen bir

yaklaşımıdır. Weitling gibi veyahut "anti-kapitalist" dini bütün insanlar gibi, din aracılığıyla ütöpik toplumlar tasarlama fikri son tahlilde işin ekonomi-politiğinde dağıtım noktasına odaklanır, ancak en basit anlamıyla dile getirmek gerekirse dağıtımı belirleyen, üretimin biçimidir. Bir dağıtım sistemi, üretim sisteminden bağımsız olarak işleyemeyeceği gibi, bir üretim sistemi de bir dağıtım sistemine tekabül etmektedir. Bu kapitalizmin temelinde toplumsal üretimin şahsi temellükçe gaspına dayanan üretim biçiminden kaynaklı bir dağıtım biçimidir, ve bu üretim biçimi bir devrim ile alaşağı edilmeden dağıtım biçimi de değişmeyecektir. Tabii ki bu devrim de insanlığın ayağına vurulan tüm prangalardan özgürleştirecek olan gerçek bir komünist devrim ile mümkündür, bir dini yazından çıkartılan bir "ekonomi-politik" ile değil! Son tahlilde, "tanrının sol eli" mevzusundan bahseden kişiler, dinin baskıyı hafifleten ve kitleler üzerinde pozitif bir rolü olduğunu düşünen kimseler, feodal toplumdan, manastır sosyalizminden "komünist" hayaller türeten kimseler haksızdırlar. Tıpkı *feodal toplumlarda kilise ve din yüzyıllar boyunca baskıyı hafifleten ve etkisini azaltan bir unsur değil, halk yığınları üzerindeki baskıyı ve yaşanan sefaleti artıran muazzam bir ağırlık olmuştur.*¹³ cümlesinde Avakian'ın keskin bir biçimde dile getirdiği gibi bu gerçek, kendisini dinlerin bütün reform girişimlerinde son tahlilde yönetici sınıflar ile girdikleri uzlaşma yoluyla beraber¹⁴ tarihin ilerleyişinde de göstermektedir. Nitekim, Avakian'dan aktarmak gerekirse :

*Marx ve Engels, Komünist Manifesto'da kapitalist sömürünün çıplak ifadesine ilişkin isabetli cümlelerinde ve genel kapitalizm eleştirilerinde geçmişe, halk yığınlarına yönelik bitip tükenmek bilmeyen bir dehşetle nitelenen feodalizmin pastoral, idealize edilmiş romantik görüntüsüne değil, tam tersine geleceğe, kapitalizmi **ve tüm sömürü ve baskı sistemlerini**, bunların dekorlarını, mazeretlerini ve rasyonalizasyonlarını yıkıp, insanlığı çok daha öteye taşımaya bakıyorlardı.*¹⁵ *Ve şimdi bizlerin komünistlerin, yani dünya halklarını, kitleleri bütün baskılardan ve bütün sömürü biçimlerinden kurtarmak isteyen, dünyayı olduğu haliyle, maddeyi hareket haliyle anlamakla yetinmeyen ancak onu radikal bir şekilde değiştirmek isteyen bizlerin yaklaşımı Marx'ın tabiriyle "kalpsiz dünyanın kalbi olan din" tesellisine ihtiyaç duymayacakları bir dünya yaratmaktır çünkü **gerçek bir devrim ile 4Bütünler temelinde yürüteceğimiz olan bu kararlı mücadele yoksulluk ve baskı ve bunlarla ilişkili olan her türlü gereksiz acı, bu acıyı güçlendiren fikirler ve kültürle birlikte sonsuza dek ortadan kalkacak ve kökünden silinecektir.***¹⁶ *Ve hadi şunun altını bir kere daha bütün kararlılığımızla çizelim: **Fakat bunu yapmak için gerçeği olduğu gibi kabul etmeliyiz.** Gerçeği, insan toplumu ve doğayla ilgili gerçeği bilinçli ve tutarlı bir bilimsel bakış açısı ve yöntemle ele almalı ve dönüştürmeliyiz. Önemli olan şudur: **İnsanlık tarihinde ilk kez bunu yapma imkanı vardır.** Bununla karşılaştırıldığında dini öğreti ve gelenekle gerçeğin dinsel yoldan algılanışı çok gerilerde kalır-ve aslında insanlık için ilk kez mümkün olan şeyden uzaklaştırır.*¹⁷

Ve işte şimdi tam da gerçek bir devrim yapmak ve toplumu ve bütün üstyapıyı radikal bir şekilde değiştirmek için ihtiyacımız olan maddi zemine, önderliğe, bilimsel yöntem ve yaklaşıma sahipken, bizlerin bu meseleye Marx'ın, Weitling ile o meşhur yemekte masaya yumruğunu vurması gibi yaklaşmamız gerekmektedir. Bugün "Tanrının Sol Eli", kitlelerin maneviyatı, kitlelerin kendiğilindenliği eliyle yüceltmeye devam eden bu anlayışa karşı bizlerin, dünyayı gerçekten varolduğu maddi zeminde gerçek bir devrim ile radikal bir şekilde değiştirmek isteyen bizlerin bütün gerici ve baskıcı düşüncelere karşı masaya yumruğunu vurması gerekmektedir!. İnsanlığın bir bütün olarak tüm zincirlerinden kurtulabilmesi için bu mücadele de olabildiğine keskin bir şekilde yürütülmelidir!

Bu mücadeleye omuz veren ve verecek olan tüm yoldaşlar, AKLI ÖZGÜRLEŞTİRMEK VE DÜNYAYI KÖKTEN DEĞİŞTİRMEK İÇİN TÜM TANRILARDAN KURTULUN!

Referanslar:

[1](#) Popper K. , The Poverty of Historicism, Routledge Classics, ve ayrıca bkz Popper K. , Açık Toplum ve Düşmanları, Liberte

[2](#) Ajith, Against Avakianism

[3](#) Avakian Bob . , Kültür, Sanat, Bilim ve Felsefe Üzerine (2008), Yordam Yayınları, ayrıca bakınız T. Rajko, Bilim

Felsefesi ve Bir Bilim Olarak Komünizm Üzerine Bazı Notlar

[4](#) Aktaran, Hunt, Marx's General

[5](#)Aktaran Wittke C. , The Utopian Communist A Biography of Wilhelm Weitling a Nineteenth Century Reformer

[6](#)Marx K.- Engels F. , Komünist Manifesto (2002) Sol Yayınları

[7](#)Engels. F, Anti Dühring, Sol Yayınları

[8](#)K. Marx-F. Engels, Alman İdeolojisinin Eleştirisi, Sol Yayınları, 1999

[9](#)Why We Need An Actual Revolution and How Can We Make It, Bob Avakian'ın konuşması

[10](#)Marx K.(1997), Hegel'in Hukuk Felsefesinin Eleştirisi, Sol Yayınları,

[11](#)Engels F. , Ütopyadan Bilime Sosyalizmin Gelişimi (2018), Yordam Yayınları, çv Erkin Özalp

[12](#)Avakian Bob. , Kültür, Sanat, Bilim ve Felsefe Üzerine (2008), Yordam Yayınları, çev. Şükrü Alpagut,

[13](#) Avakian. Bob, Tüm Tanrılardan Kurtulun (2008), El Yayınları, çev Neşenur Domaniç

Yazarın notu : Weitling'in eserleri Türkçeye çevrilmemiş olduklarından dolayı, eserlerin orijinal adlarından kendim çevirmeyi tercih ettim.

[14](#) Bunun kuvvetli bir örneğini Friedrich Engels, Alman Köylü Savaşları adlı eserinde Lutherci reform hareketi üzerinden inceler. Yine aynı şekilde Engels'in, Bauer üzerine yazdığı yazılarda da bu tesirler, ve yine başka pek çok eserinde yaptığı incelemelerde gerek Lutherci reform hareketinin gerek Kalvinistlerin, vb. son tahlilde kitlelerin ayaklarındaki prangaları çıkartmaktan ziyade farklı bir biçimde taktıklarını veyahut direkt olarak sistemle uzlaşmayı tercih ettiklerini inceler.

[15](#)Avakian. Bob, Tüm Tanrılardan Kurtulun (2008), El Yayınları, çev Neşenur Domaniç

[16](#)Avakian. Bob, Tüm Tanrılardan Kurtulun (2008), El Yayınları, çev Neşenur Domaniç

[17](#)Avakian. Bob, Tüm Tanrılardan Kurtulun (2008), El Yayınları, çev Neşenur Domaniç

[Free Download WordPress Themes](#)

[Premium WordPress Themes Download](#)

[Download WordPress Themes](#)

[Download WordPress Themes](#)

[ZG93bmxvYWQgbHluZGEgY291cnNIIGZyZWU=](#)

[download coolpad firmware](#)

[Download Premium WordPress Themes Free](#)

[udemy course download free](#)

İbrahim Sâlik

"Teori ideolojinin en dinamik faktörüdür" - Zhang Chunqiao